

Vasút és város kapcsolata

Változó tervezési igények a MÁV Zrt. utasforgalmi infrastruktúráján

Szilágyi Tibor
Fejlesztési és beruházási főigazgató
MÁV Zrt.

1. Vasútállomások tervezésének építészeti-városépítészeti kérdései a XXI. században

- Fontos a vasút könnyű, jó elérhetősége (rövid gyaloglási távolságok, ráhordó hálózatok, átszállási lehetőségek - intermodalitás)
- Minél kevesebb értékes városi teret foglaljon el a vasút
- Reprezentatív, hosszú tartózkodást szolgáló helyiségek helyett a gyors és kényelmes utascserére optimalizált közlekedési terekre van szükség
- A társadalom minden rétege (idősek, családosok, fogyatékkal élők) által biztonságosan használható kialakítás a cél
- Alapvető szempont a gazdaságos fenntarthatóság, üzemeltethetőség a reprezentáció helyett

A MÁV óriási történelmi örökségébe kell beilleszteni a változó igényeket.

2. Egykor és most: megváltozott elvárások

<i>Funkció</i>	<i>Egykor</i>	<i>Most</i>
Parkoló	X	✓
K+R	✓	✓
Buszos átszálló kapcsolat	X	✓
Kerékpártároló	X	✓
Poggyásztároló/csomagautomata	✓	✓
Éttermi szolgáltatások	✓	X
Többosztályos váró	✓	X
Fűtött váró	✓	✓
Hűtött váró	X	✓
Állandó pénztár	✓	X
Akadálymentesség	X	✓
Szolgálati lakások	✓	X

- A vasút **elérési távolsága** a lakott területtől: egykor alternatíva hiányában bármilyen messzire elgyalogoltak az utasok a vasútért; ma közeli, könnyen megközelíthető kapcsolatra van igény
- A vasút régen távolsági közlekedési eszköz volt, ma a városon belüli és az agglomerációs közlekedésben is szerepet is játszik. Mivel a városi központok nem a vasúthoz kapcsolódva épültek ki, ma **új megállókat kell kijelölni a létrejött alközpontok, csomópontok, átszállási kapcsolatok közelében.**
- **Intermodalitás:** egykor gyalogosan közelítették meg a vasútállomást az utasok, ma összehangolt üzemre és jó átszállási kapcsolatokra van igény az egyes közlekedési módok között (városi közösségi közlekedés eszközei, buszos ráhordás stb.)
- **Mikromobilitás:** felértékelődött és kibővült az egyéni mikromobilitási eszközök köre: a kerékpárok, elektromos rollerek, bérbringák számára fogadó- és tároló infrastruktúra kell az állomás közvetlen közelében.

3b Egykor és most: megváltozott elvárások

- **P+R, K+R parkolás:** nagy az aránya a vasúthoz gépkocsival érkező utasoknak, igény a rövid idejű (K+R) és egész napos (P+R) gépkocsitárolásra.
- Egykor nagy területet foglalt a városból a vasút: a tároló- és rendezővágányok, a poggyász- és helyi teherszállítás infrastruktúrája, a vasúti járművek tárolása és üzemeltetése helyben történt, ezek felszabaduló területe ma **városfejlesztési lehetőséget** jelent.
- **Elválasztó hatás mérséklése:** egykor átjárhatóbb volt a vasútüzem, a mai szigorú biztonsági előírások miatt alul- és felüljárók, felülepítések vagy a vasútüzem térszín alá csökkentése szükséges.
- **Zajvédelem:** a káros környezeti hatások mérséklése miatt igény miatt megjelentek a zajvédő falak a városi környezetben.

4. Új vasúti megállóhely kijelölése

- Korábban a vasútnak nem volt alternatívája a távolsági közlekedésben, így távolról is elgyalogoltak hozzá az utasok.
- Ma akkor választják más közösségi módok helyett, ha a kedvező ára és kiszámíthatósága mellett kényelmesen, kevés gyaloglással elérhető.
- Emiatt új megállóhelyek kijelölése szükséges a lakott területek közelében, főleg az elővárosi és agglomerációs zónákban.
- **Elfér-e jó helyen a megálló?**

Budapest, az új Aranyvölgy vasúti megállóhely

a 2-es vonalon

5. Új vasúti megállóhely kijelölése az átszállási kapcsolatok javítására

- Régen a vasút nem játszott meghatározó szerepet a helyi és agglomerációs közlekedésben, így a városi alközpontok, közlekedési csomópontok nem a vasútállomások közelében jöttek létre.
- Ezért új megállóhelyek létesítése szükséges a kialakult alközpontokhoz, átszállási lehetőségekhez igazodva.
- Egységes szemlélet a közlekedési módok között: **verseny helyett intermodalitás**

Budapest, az új multimodális átszállási pont Aquincumban a MÁV 2-es vonala és a szentendrei HÉV között

6. Intermodális kapcsolatok

- Korábban főleg gyalogosan érkeztek az utasok a vasútállomásokhoz, mára felértékelődött a ráhordó hálózatok, egyéb közlekedési módok szerepe.
- Az utasok számára fontos, hogy az átszállás zökkenőmentes és a lehető legkisebb távolságú, legkényelmesebb legyen.
- **Van-e hely, romlik-e az eljutás?**

Keszthely, a felújított vasútállomás és autóbusz-pályaudvar

7. Kerékpáros és mikromobilitási kapcsolatok minőségi fejlesztése

- A vasút megközelítése során felértékelődött a kerékpáros és mikromobilitási módok szerepe.
- Az utasok igénye, hogy ezek számára őrzött parkolási / dokkolási lehetőség legyen a vasúti megállóhely közvetlen közelében.
- **Többe kerül a biztonságtechnika, mint a tároló?**

Gyömrő, új fedett kerékpártároló a vasútállomásnál

Budapest, Nyugati pályaudvar, MOL-BUBI állomás

8. P+R, K+R parkolóhelyek fejlesztése

- A napi ingázó forgalomban résztvevő utasok jelentős hányada érkezik gépkocsival a vasúthoz. Számukra nagy méretű P+R parkolók kialakítása szükséges.
- Sok gyereket, családtagot visznek gépkocsival a vasúthoz, nekik van szükségük a rövid idejű ki-beszállást biztosító K+R (kiss & ride) várakozóhelyekre.
- **Hely, hely, hely és gyalogos kapcsolatok**

Budapest, Kelenföld, P+R parkoló (MARP építésziroda)

9. Mai igények szerinti fejlesztés a vasút korábbi üzemi területein

- A vasút korábbi üzemi területeinek felszabadulása lehetőséget teremt a kortárs igények szerinti város- és közlekedésfejlesztésre.
- Az így létre jövő területek kiválóan alkalmasak a multimodális kapcsolatokhoz szükséges infrastruktúra-elemek, P+R parkolók vasúthoz közeli megépítésére.

Kaba, közös peronos buszmegálló és P+R parkoló a vasút korábbi üzemi épületeinek helyén

10. Új funkciók telepítése - problémák

- Az új megállók, funkciók kialakításához területigény és városi kapcsolat kell – **sokszor hiányzik**
- Vasúti funkciók átalakítása, megszüntetése szükséges – **kell vagy nem kell az adott létesítmény? (pld. rakodó)**
- A vasúti telekhatár **történelmi alapokon nyugszik**, az új funkciók és fejlesztések túlmutatnak ezen – jellemzően önkormányzati kapcsolódás van – **ki fizeti a fejlesztést, ki üzemeltet?**
- Meddig terjed a beavatkozás?

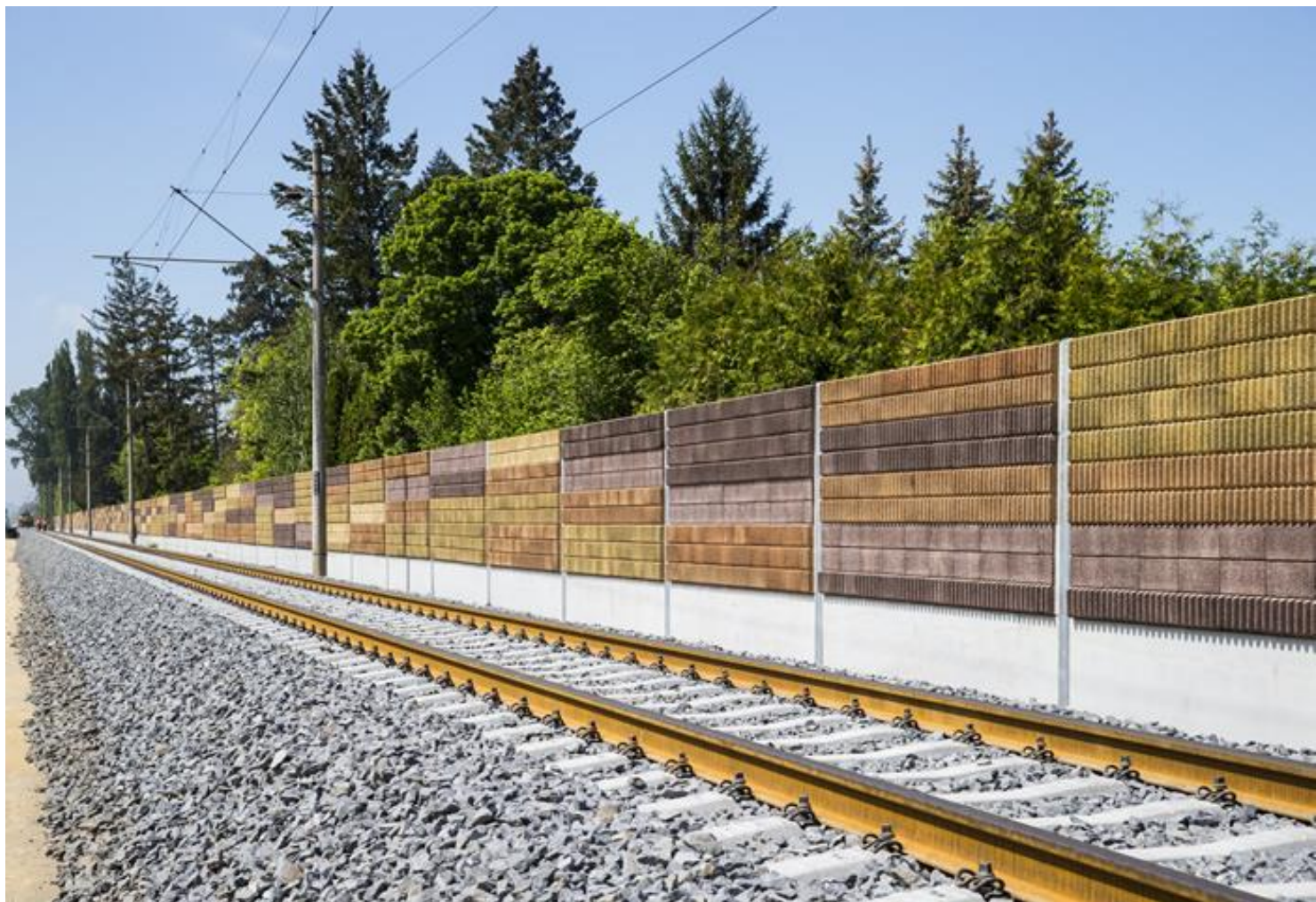

11. Környezetet zavaró hatások mérséklése

- A zajvédelem alapvárás lett a közlekedési infrastruktúra mentén
- Szigorú előírások határozzák meg hol kell
- Először a zajvédelmi igény jelent meg, ma már az esztétika is alapkérdés
- Előtérbe került a ***Nálunk miért nem?*** kérdés.

Új zajvédő fal a dél-balatoni vasútvonal mentén

12a. Egykor és most: megváltozott elvárások a vasútállomások építészeti kialakításával szemben

- Radikálisan csökkenő vasúti személyzet: a kisebb utasforgalmú, de egykor jelentős szolgálati helyek mára **túlméretezett épületeinek problematikája**.
- Az **akadálymentesítés** változó követelményei (eljutás, illemhely) gyakran ellentmondanak a műemléki szempontoknak.
- A vasút szerepe felértékelődött a helyi és agglomerációs közlekedésben: az ütemes, nagy járatsűrűségű menetrend mellett **csökken az igény az állomási szolgáltatásokra** (fűtött-hűtött váróterem, vendéglátás stb.)

12b. Egykor és most: megváltozott elvárások a vasútállomások építészeti kialakításával szemben

- A jegyautomaták és online megoldások terjedése miatt radikálisan **csökken az igény az élő személyzetes pénztárakra.**
- Ahol megmarad a váróterem, növekednek a **komfort iránti követelmények**: a homlokzatokon megjelenő klíma kültéri egységek nehezen egyeztethetők össze a műemléki-építészeti szempontokkal.
- Az élő személyzet csökkenése mellett nő az igény az **automatizált szolgáltatásokra**: jegyautomaták, étel- és italautomaták, bankjegyautomaták jelennek meg a nem erre kialakított belső terekben.
- Technológiai fejlődés az utastájékoztatásban: **dinamikus utastájékoztató felületek** jelennek meg a belső és külső terekben, peronokon.

13a. Túlméretezett épületek

- A rendszerek automatizálása és távoli működtetése jelentősen kisebb létszámú helyszíni munkavégzést eredményez, egykor fontos szolgálati helyek működnek ma vasúti személyzet nélkül.
- A történeti vasúti épületek volumene a hőskor személyi igényeihez igazodik, ma sok közülük túlméretezett.
- Emiatt **fenntarthatósági, üzemeltetési problémát** jelentenek a vasútnak.

Sáp mára túlméretezetté vált állomásépülete

13b. Túlméretezett épületek

- A mára funkciótlanává vált, de építészeti értéket hordozó üzemi épületeknek új funkciót kell találni
- **Maradjon vagy ne maradjon?**
- Az egyedi építészeti érték mellett az állomáson belüli lokációtól is függ, hogy lehet-e fenntartható funkciót telepíteni az üres épületbe, építménybe.

**Fedett kerékpártárolóvá alakított
korábbi vasúti raktárépület Gödöllőn**

14. Akadálymentesítés

- Minden társadalmi csoport számára használható legyen
- Uniós kötelező elvárások vannak (NoBo, DeBo)
- ellentmondásba kerülnek a műemléki szempontokkal, a meglévő infrastruktúra műszaki lehetőségeivel.
- Egy lift építése akár a teljes állomási geometriát magával vonhatja

300M Ft ← → **30 MRD Ft**

Akadálymentesítés a budapesti Keleti pályaudvar műemléki terében

15. Tartózkodó terek iránti csökkenő igény

- Ütemes menetrend van, sűrűbb vonatok, az utasok „időre” érkeznek.
- Csökken az igény az állomási időtöltésre, kényelmes körülmények közötti várakozásra, vendéglátás igénybe vételére.
- Általánosan nincs igény eltérő osztályú várókra, dohányzó várókra, a legtöbb helyen étteremre sem

**Az egykori
sárbogárdi
váróterem még
működés közben**

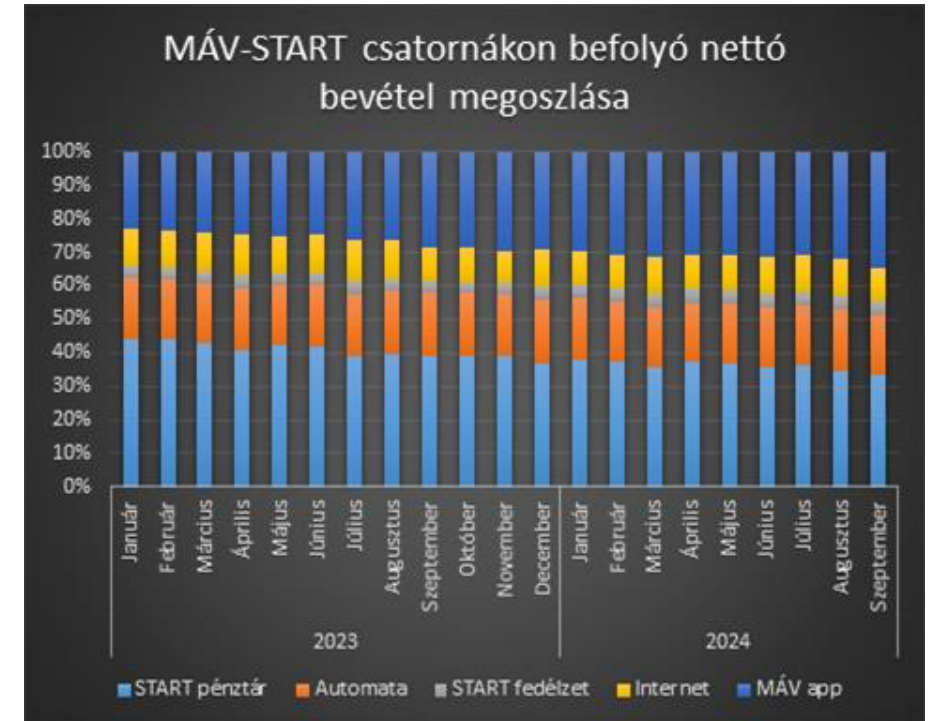
**Sárbogárd
vasútállomásának
mára bezárt
váróterme**

16. Élő személyzetes pénztárak iránti csökkenő igény

A budapesti Déli pályaudvar körpénztára (1971 k.) az átadás után

- Az online jegyértékesítés, a bérletvásárlás és a jegyautomaták terjedése az élő személyzettel működő pénztárak iránti igény visszaeséséhez vezet.
- Felszabaduló terek jönnek létre -> **Mire használjuk?**

17. Klimatizálás vs. műemlékvédelem

- Új igény a várótermek hűtése
- A klímák elhelyezése gyakran okoz gondot műemléki épület, környezet esetén.

Kaposvár műemléki épületében a tetőtérben rejtették el a klímakertet a felújítás során

18. Automatizált szolgáltatások

- Az élő személyzetes pénztárak és vendéglátás visszaszorulása automatizált szolgáltatások (jegyautomaták, étel- és italautomaták) iránti keresletet támasztanak
- Új, automatizált szolgáltatások (bankautomaták, csomagautomaták) jelentek meg, amelyeket az utasok az átszállási pontoknál, vasúti megállóknál keresnek.
- Az új eszközök gyakran ellentmondásba kerülnek az épített, műemléki környezettel.

Újonnan telepített csomagautomaták a vasútállomás
homlokzata előtt

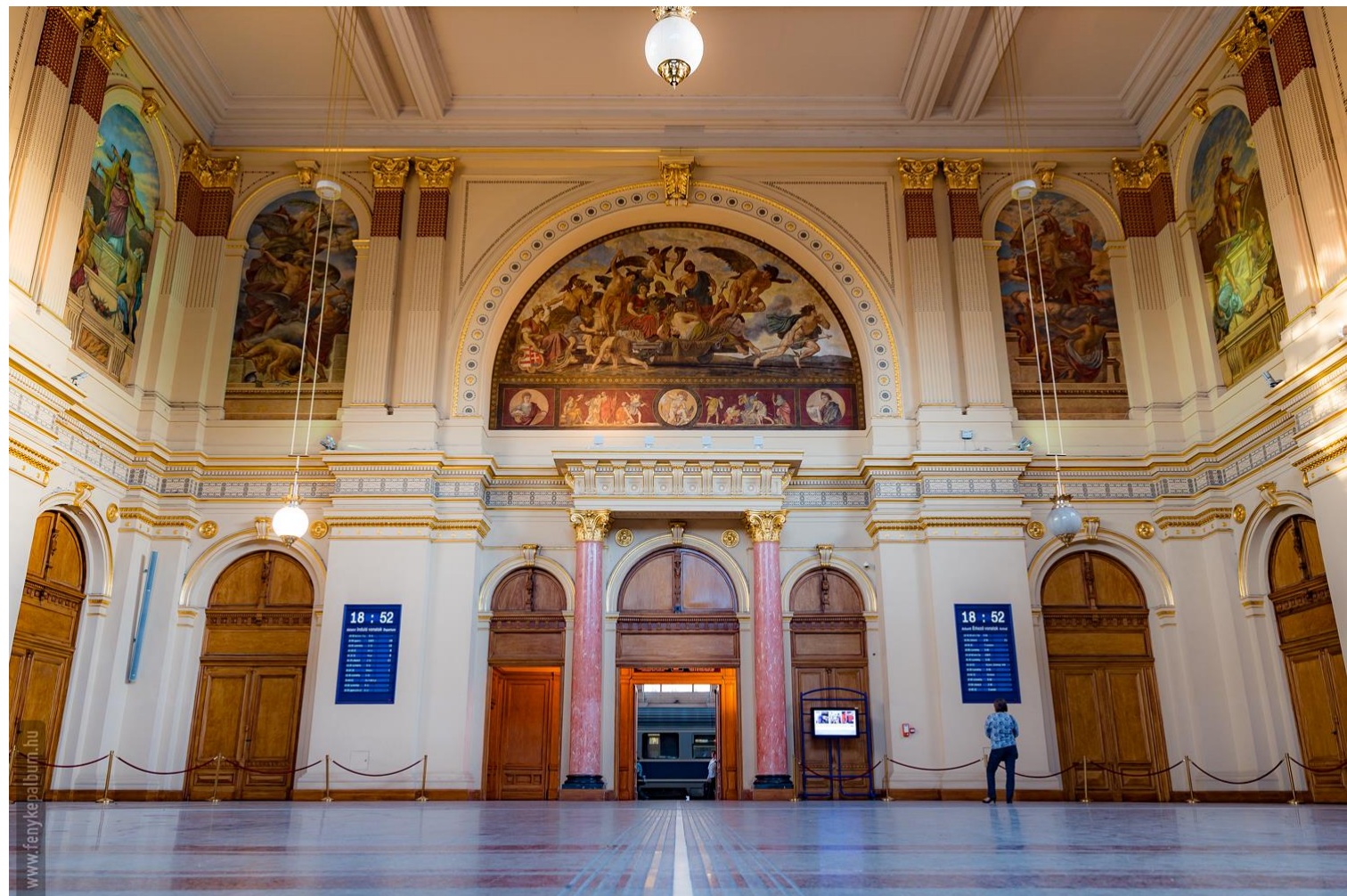

19. Digitális eszközök vs. műemléki környezet

- Egyik legfontosabb elvárás az azonnali, könnyen hozzáférhető információ
- Az okostelefonos megoldások terjedése mellett is egyre fontosabb a dinamikus utastájékoztató,
- Nehezen hozhatók összhangba az épített, műemléki környezettel

Jól, tudatosan elhelyezett digitális összesítő képernyők és utólagosan kihelyezett haváriaképernyő a Keleti pályaudvar Lotz-csarnokában

20. Társadalmi problémák építészeti vetülete

Medgyesegyháza állomása a Magyar Falu Program keretében újult meg

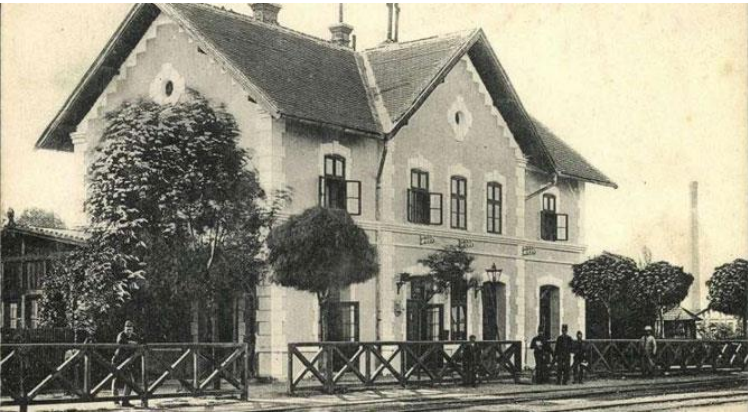
- A terjedő rongálások miatt vandálbiztos kialakítású építészeti és belsőépítészeti elemekre, térfigyelő kamerák használatára van szükség.
- **Mi a vandálbiztos? Mindig meglepődünk.**

Vandálbiztos berendezés az állomás vizesblokkjában

21. Egykor és most: komplex állomási környezet és vasúti építészet

Dorog állomása és környezete a rehabilitáció előtt és után

- Komplex állomásmegújítási projektek esetén lehetőség van a kortárs építészeti, városépítészeti szempontrendszer alkalmazására
- Dorog esetében az állomáshoz vezető közlekedési rendszer átalakítása lehetőséget adott a jobb intermodalitás megteremtésére

22. Egykor és most: komplex állomási környezet és vasúti építészet

Aszód állomása a XX. század közepén és a megújítást követően

- Aszód állomása esetében az építészeti részletek műszakilag és erkölcsileg is elavultak, a komplex felújítás után a mai igényeknek megfelelő alkotás létrehozására
- Az állomási előtéren a vasút és a távolsági buszok között közvetlen, kis rágyaloglási távolságú kapcsolat jött létre

23. Egykor és most: komplex állomási környezet és vasúti építészet

Kápolnásnyék régi, elavult épülete és az új, multimodális terminál

- Kápolnásnyék régi épületét sokszor, a felismerhetetlenségig átalakították, funkcionálisan alkalmatlan volt a mai igényeknek való megfelelésre
- Az új terminálépület közvetlen kapcsolatot biztosít a város, a vasút és az autóbuszok között magas építészeti színvonalon

24. Egykor és most: komplex állomási környezet és vasúti építészet

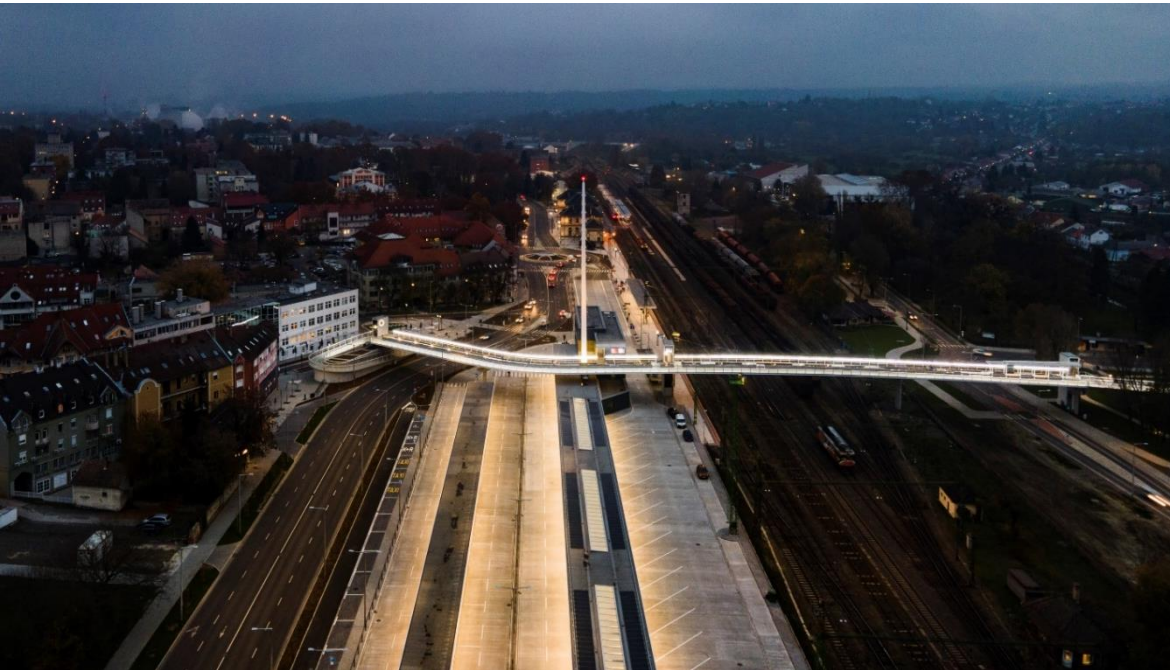
Gödöllő új,
multimodális
terminálja a
megújult
Királyi
Váróval

- Gödöllőn a vasút és a HÉV közös terminálhoz való bevezetése multimodális kapcsolatot biztosít, amelyet magas színvonalú kortárs épülettel szolgának ki, a városi kapcsolatokat is bekötve
- A Királyi Váró műemlék épületének teljes megújítása a projekt értékteremtő, integráns része
- A használaton kívüli egykori raktárépületet fedett kerékpártárolóként újítták fel

25. Egykor és most: komplex állomási környezet és vasúti építészet

Az új kaposvári intermodális csomópont és a szépen felújított műemlék állomásépület

- Kaposvár műemléki felvételi épülete az értékvédelmi szempontok figyelembe vételével, de a kortárs utas- és vasútüzemi elvárásokat is teljesítve újult meg
- Az állomásépület környezetét komplex szemlélettel újították meg, intermodális csomópontot és magas színvonalú városi tereket létrehozva

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

